

บทที่ 3

ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการเศรษฐกิจของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก

3.1.1 แนวคิดของ อדם สมิท

มุ่งศึกษาถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดความมั่งคั่ง และกระบวนการในการทำให้เกิดความมั่งคั่ง

การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เป็นกลไกที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต หรือก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาดการผลิต (economic of scale) ทั้งนี้เพราะการแบ่งงานกันทำมีผลทำให้คนงานแต่ละคนในกระบวนการผลิตมีความชำนาญเฉพาะอย่าง (specialization) เกิดขึ้น ทำให้พวกเขาสามารถผลิตสินค้าและบริการได้มากกว่าที่เป็นอยู่ นี่คือนิยามของสาเหตุที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่ง

ในกระบวนการของการเกิดความมั่งคั่ง อדם สมิท ชี้ให้เห็นว่า การแบ่งงานกันทำจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าขนาดของตลาดแคบเกินไป อุปสงค์มีไม่มากพอ นอกจากนี้การแบ่งงานกันทำยังขึ้นอยู่กับความสะดวกสบาย เพื่อซื้อเครื่องมือ เครื่องจักร มาใช้ในกระบวนการผลิต การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเกิดจากการสะสมทุน ดังนั้น จึงเน้นพฤติกรรมการออมเพื่อให้เกิดการสะสมทุน นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับมือที่มองไม่เห็น (invisible hand) จะเป็นกลไกในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี

3.1.2 แนวคิดของริคาร์โด

มีความเห็นว่ากระบวนการก่อให้เกิดความมั่งคั่ง เป็นผลจากการสะสมทุน โดยเริ่มต้นจาก นายทุนมองเห็นแนวโน้มกำไรเพิ่มสูงขึ้น จึงเกิดแรงจูงใจให้เกิดการออมเพื่อขยายการลงทุน (แสดงให้เห็นว่าการสะสมทุนเป็นฟังก์ชันของผลกำไร รัฐบาลมิได้มีบทบาทที่สำคัญ) และเมื่อขยายการลงทุนทำให้เกิดการจ้างงานและอัตราค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น จนมีผลทำให้ประชากรมีแนวโน้มขยายตัว ทำให้ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการขยายการผลิตหรือส่งสินค้าประเภทอาหารเข้ามาเพื่อสนองความต้องการ ในกระบวนการผลิตจึงมีการนำเอาที่ดินมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เนื่องจากที่ดินมีจำนวนคงที่ โดยเฉพาะที่ดินที่มีคุณภาพจะมีปริมาณน้อยลงเมื่อการเพาะปลูกมากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันกันเพื่อให้ได้ที่ดินที่มีคุณภาพมาใช้ จึงเกิดผลตอบแทนแก่ที่ดิน เรียกว่า “ค่าเช่า” ค่าเช่าที่เกิดขึ้นนี้มีผลมาเป็นส่วนแบ่งจากรายได้ทั้งหมดที่นายทุนและแรงงานเคยได้รับ จึงทำให้แรงงานได้ค่าจ้างน้อยลง และนายทุนได้กำไรลดลง ในที่สุดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

จะหยุด เมื่อค่าเช่าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่กำไรลดต่ำลงเป็นศูนย์ ค่าจ้างลดต่ำลงเหลือระดับพอยังชีพ (Subsistence level) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะชงก้นในที่สุด

3.2 ทฤษฎีของเคนส์

แนวคิดพื้นฐานของเคนส์จะประกอบด้วย รายจ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด (C) การลงทุนของเอกชนทั้งหมด (I) รายจ่ายรวมของรัฐบาล (G) และรายได้ประชาชาติ (Y) โดย $Y = C + I + G$

ถ้าเกิดปัญหาการว่างงานขึ้น รัฐบาลควรดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล กระตุ้นรายจ่ายเพื่อการบริโภค อาจโดยการลดภาษี หรือให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคในอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือส่งเสริมการลงทุนของเอกชน เพิ่มรายจ่ายของรัฐบาล และในทางตรงข้ามถ้าเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น รัฐบาลควรตัดทอนรายจ่ายของรัฐบาลลง

3.3 ทฤษฎีความจำเป็นเติบโตทางเศรษฐกิจของฮาร์รอด-โดมาร์ (Harrod-Domar)

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้มีว่าทุกระบบเศรษฐกิจจะต้องทำการออมทรัพย์ในสัดส่วนจำนวนหนึ่งของรายได้ประชาชาติ เพื่อนำมาทดแทนและบำรุงรักษาสินค้าประเภททุน แต่ถ้าต้องการให้ระบบเศรษฐกิจมีความจำเป็นเติบโตขึ้น การลงทุนใหม่ซึ่งจะมีส่วนช่วยเพิ่มการสะสมทุนจะเป็นสิ่งจำเป็น

$$\frac{\Delta y}{y} = \frac{s}{k}$$

จากสมการ จะเห็นได้ว่า อัตราความจำเป็นเติบโตทางเศรษฐกิจ ($\Delta Y/Y$) ซึ่งจัดเป็นร้อยละของการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติ (Y หรือ GNP) จะถูกกำหนดร่วมกันโดยอัตราส่วนของการออม (s) และอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต (k) หรือกล่าวได้ว่า ด้วยเหตุนี้ อัตราความจำเป็นเติบโตทางเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้นโดยเพิ่มอัตรการออมและการลงทุน และลดอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต หรือการเพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนนั่นเอง

3.4 ทฤษฎีว่าด้วยความจำเป็นเติบโตอย่างสมดุล (Balance growth theory)

ในการพัฒนาอุตสาหกรรม สิ่งแรกที่ต้องการคือ การลงทุนขนาดใหญ่ หรือ big Push ทางด้านทุนขั้นพื้นฐานของสังคม ซึ่งประกอบด้วย การขนส่ง ไฟฟ้า น้ำประปา ท่าเรือ และอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. การลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน จะก่อให้เกิดอุปสงค์ของสินค้าชนิดต่าง ๆ ซึ่งกันและกันระหว่างอุตสาหกรรม โดยที่คนงานของโรงงานหนึ่งเมื่อมีรายได้ก็จะมียุโรปสงค์ต่อสินค้าของโรงงานอื่น ๆ

2. เมื่อมีการลงทุนขนาดใหญ่ การเพิ่มขึ้นของรายได้จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเพิ่มของอัตราการออม

3.5 ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบไม่สมดุล (Unbalanced Growth theory)

เป็นการเลือกลงทุนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไปในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่สุด ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันและชักจูงให้กิจกรรมอื่น ๆ ตามมา โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนไปในกิจกรรมทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน ต้องเปรียบเทียบว่าจะลงทุนในอุตสาหกรรมหลักชนิดใดแล้วก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงมากที่สุด ทั้งนี้อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าขั้นกลาง สินค้าทุน หรือปัจจัยการผลิต เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและแร่เหล็ก จะมีความเชื่อมโยงมากที่สุด

ทั้งนี้ เมื่อกิจกรรมสาขาหลัก (leading sector) เกิดขึ้นก็จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ตามมา คือ เกิดผลเชื่อมโยงไปข้างหน้า (forward - linkage effects) และเกิดผลเชื่อมโยงไปข้างหลัง (backward - linkage effects) เช่น ถ้าเลือกลงทุนในอุตสาหกรรมหลัก คือ อุตสาหกรรม ก. ก็อาจจะมีผลเชื่อมโยงไปข้างหลัง ให้เกิดอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าต่าง ๆ ซึ่งอุตสาหกรรม ก ใช้เป็นวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้างก็ผลักดันให้เกิดความต้องใช้วัตถุดิบต่าง ๆ เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น ประตุ หน้าต่าง เป็นต้น หรือการที่เราเลือกลงทุนในอุตสาหกรรม ก. แล้ว ก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงไปข้างหน้า คือก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ผลผลิตของอุตสาหกรรม ก. ไปเป็นปัจจัยการผลิต เช่น ก่อให้เกิดโรงแรม ภัตตาคาร สำนักงาน ร้านค้าต่าง ๆ เป็นต้น

3.6 ทฤษฎีพัฒนาการเศรษฐกิจ: เน้นทางด้าน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม

3.6.1 ขั้นตอนของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจไม่ได้หมายถึงแต่การทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพยายามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีกด้วย

Marx พิจารณาในด้านการเปลี่ยนแปลงของสถาบันทางเศรษฐกิจจากระบบเจ้าขุนมูลนาย (feudalism) ไปเป็นระบบนายทุน (capitalism) และสังคมนิยม (Socialism) ตามลำดับ

Hildebrand พิจารณาการเปลี่ยนแปลงในด้านความเจริญของการใช้เงินจากระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ (barter system) เป็นระบบการใช้เงิน (Monetary system) และระบบการใช้เครดิต (credit system) ในที่สุด

Fisher, Clark และ Kuznets ได้จำแนกโครงสร้างการผลิตออกเป็น

1. การผลิตสินค้าขั้นปฐม (Primary Production) เช่น การกสิกรรม ป่าไม้ ประมง เป็นต้น

2. การผลิตขั้นที่สอง (Secondary Production) เช่น กิจกรรมอุตสาหกรรมต่าง ๆ กิจกรรมแปรรูปสินค้า การก่อสร้าง และเหมืองแร่ เป็นต้น

3. การผลิตขั้นที่สาม (Tertiary Production) คือ การผลิตพวกกิจกรรมบริการต่าง ๆ เช่น การขนส่ง การคมนาคม การพลังงาน การค้าปลีกและค้าส่ง การธนาคาร และการประกันภัย เป็นต้น

Rostow ได้แบ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจออกเป็น 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1. สังคมแบบโบราณ (The traditional Society) ระบบเศรษฐกิจขั้นด้อยพัฒนา ผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง ผลผลิตเป็นไปตามกฎการลดน้อยถอยลงของผลได้ ผลผลิตต่อบุคคลต่ำ มีระบบชนชั้น

2. สภาพาก่อนที่ระบบเศรษฐกิจจะทะยานขึ้น (The preconditions for take-off) ระบบเศรษฐกิจและสังคมเก่าๆ เริ่มถูกทำลายลง มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การจัดรูปแบบสถาบันองค์กร มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ การย้ายถิ่น การค้าและการขนส่งเริ่มขยายตัว เริ่มมีการนำวิธีการผลิตใหม่ๆ มาใช้ สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจคืออะไร

3. ขั้นทะยานขึ้น (The take-off) อุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจถูกทำลาย อุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการนำความรู้ใหม่ๆ มาใช้ นำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เริ่มทำการเกษตรเพื่อการค้า

4. ขั้นผลักดันไปสู่ความเจริญเติบโตเต็มที่ (The drive to Maturity) ขั้นตอนนี้มีระยะเวลาานาน เศรษฐกิจเจริญเติบโตในอัตราสม่ำเสมอ มีประสิทธิภาพการผลิตดี มีการผลิตสินค้าในประเทศแทนการนำเข้า ใช้เทคนิควิชาการและการผลิตที่ยังยากซับซ้อน

5. ขั้นที่มีการบริโภคอย่างขนานใหญ่ (The age of high Mass consumption) สาขานำของระบบเศรษฐกิจเริ่มหันไปผลิตสินค้าบริโภคที่คงทนถาวร และบริการต่างๆ ขนานใหญ่ ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถบริโภคสินค้าได้ทุกอย่าง สัดส่วนของแรงงานเพิ่มขึ้น สังคมมีสวัสดิการและความมั่นคงเพิ่มขึ้น

3.6.2 ระบบเศรษฐกิจทวิภาค (Dual Economy)

สาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาเป็นแบบสองระดับ คือ

1. สาเหตุจากภายนอกประเทศ เนื่องจากการติดต่อกับประเทศตะวันตกทำให้ความเจริญก้าวหน้าและอารยธรรมแผ่ขยายเข้าไปเฉพาะส่วน ส่วนที่ความเจริญเข้าไปไม่ถึงก็จะกลายเป็นส่วนที่ล้าหลัง

2. สาเหตุภายในประเทศ คือ ความเจริญก้าวหน้ากระจุกอยู่เพียงส่วนที่เป็นจุดศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจ

ลักษณะที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจสองระดับ

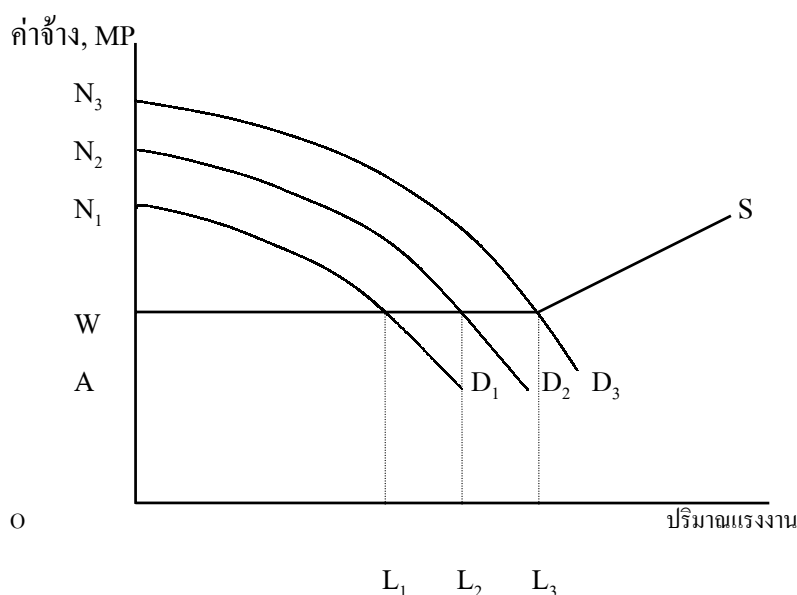
<u>ลักษณะด้านต่าง ๆ</u>	<u>ส่วนที่ยังล่าสมัย</u>	<u>ส่วนที่ก้าวหน้าทันสมัย</u>
1. ด้านเทคโนโลยี	ใช้แรงงานมากกว่าทุน เนื่องจากมีแรงงานเหลือเฟือ เทคนิควิทยาการล่าสมัย	ใช้ทุนมากกว่าแรงงาน มีความก้าวหน้าทางเทคนิควิชาการ
2. สถาบันการผลิต	ส่วนใหญ่เป็นการผลิตแบบในครอบครัว เช่น ทำไร่ ทำนา ช่างฝีมือต่าง ๆ	ส่วนใหญ่เป็นการผลิต-อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ เงินลงทุนจำนวนมาก
3. การผลิตเพื่อตลาด	มักจะผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองมากกว่าผลิตเพื่อขายในตลาด	ผลิตเพื่อตลาดและการส่งออกเป็นสำคัญ
4. ลักษณะที่ตั้ง	อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลความเจริญ	อยู่ตามเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ และเมืองท่าส่งสินค้าออกและนำเข้าจากต่างประเทศ
5. ลักษณะทางด้านสังคมชนชั้น และสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ	ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร	ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการนายทุน โดยผลิตเพื่อหลังผลกำไร
6. สาขาเศรษฐกิจ	ส่วนใหญ่เป็นสาขาเกษตรกรรม	ส่วนใหญ่เป็นสาขาอุตสาหกรรม

การเสนอนโยบายต่าง ๆ ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสองระดับ มักจะเน้นการใช้ประโยชน์จากแรงงานส่วนเกิน (Surplus labor) ซึ่งจะเกิดในสาขาเกษตรกรรม หรือสาขาเศรษฐกิจที่ล่าหลังอยู่ โดยพยายามดึงเอาแรงงานส่วนเกินนี้ใช้ในสาขาที่ก้าวหน้าทันสมัย เพื่อก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

แรงงานส่วนเกิน หมายถึง แรงงานส่วนที่สามารถจะเคลื่อนย้ายออกจากสาขาที่มีแรงงานส่วนเกิน ซึ่งมักเป็นสาขาเกษตรกรรม ไม่ทำงานในสาขาอื่น ๆ ได้ โดยไม่ทำให้ผลผลิตของสาขาที่มีแรงงานส่วนเกินลดลง ทั้งนี้เพราะ MPP ของแรงงานเหล่านี้เป็นศูนย์ หรือเข้าใกล้ศูนย์ ถ้าเคลื่อนย้ายแรงงานเหล่านี้ออกไป ผลผลิตก็ไม่ลดลงอาจเพิ่มขึ้นด้วย

1. โมเดลของ Lewis

Lewis เสนอว่า ถ้าหากจะนำเอาแรงงานส่วนเกินมาใช้ประโยชน์ประเทศ จำเป็นต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยที่การพัฒนาอุตสาหกรรมจะดำเนินไปได้ก็ต่อเมื่อการกระจายรายได้เป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน คือ ชนชั้นนายทุนผู้ประกอบการจะต้องได้รับรายได้จากกำไรและเงินปันผลต่าง ๆ เป็นสัดส่วนมากกว่าชนชั้นอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะชนชั้นนายทุนและผู้ประกอบการเท่านั้นที่จะเป็นผู้ออมและผู้ลงทุน เมื่อชนชั้นนี้ได้รับส่วนแบ่งกำไรและเงินปันผลมากขึ้น ก็จะนำเอารายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้ไปลงทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป และเมื่อผลกำไรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมก็จะขยายตัวต่อไปเรื่อย ๆ

รูปที่ 3.1 การขยายตัวทางเศรษฐกิจ

จากแผนภาพ N_1D_1 N_2D_2 N_3D_3 เป็นเส้นอุปสงค์ของแรงงาน เส้น $WPTS$ เป็นเส้นแสดงอุปทานของแรงงาน โดยที่ระดับค่าจ้าง OW เป็นค่าจ้างที่พอเพียงแก่การประทังชีพเท่านั้น แต่ก็สูงกว่ารายได้ที่พอประทังชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีระดับ OA โดยช่องว่าง AW นี้ประมาณ 30% ทั้งนี้เพราะต้องชดเชยให้เป็นต้นทุนการเคลื่อนย้าย รวมทั้งมาตรฐานการครองชีพในเมืองซึ่งสูงกว่าในชนบท เงินชดเชยนี้เพียงพอที่จะจูงใจให้แรงงานเคลื่อนย้ายจากสาขาเกษตรไปทำงานยังภาคอุตสาหกรรมได้

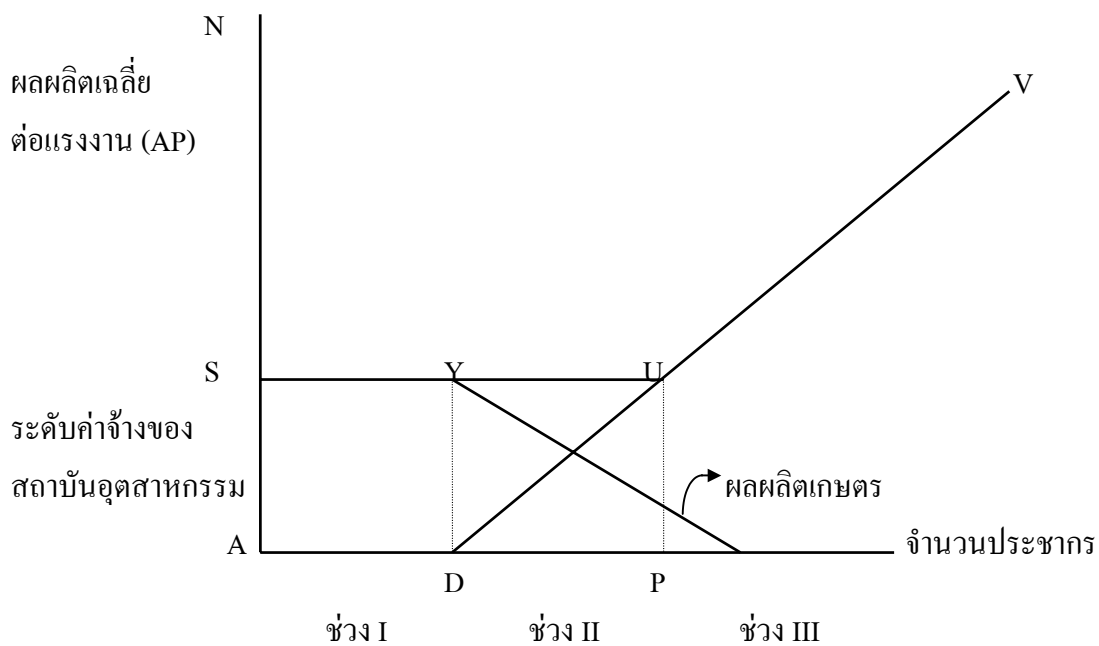
การที่เส้นอุปทานแรงงานมีลักษณะราบ เพราะอุปทานแรงงานส่วนเกินมีอยู่อย่างเหลือเฟือ ดังนั้น ระดับค่าจ้างในสาขาอุตสาหกรรมก็จะเท่ากับระดับพอประทังชีพ คือ OW จนกว่าจะเกิดการขาดแคลนแรงงานค่าจ้างนี้จึงจะสูงกว่า OW ซึ่งก็แสดงให้เห็นโดยส่วน TS ณ จุด T แรง

งานส่วนเกินได้หมดสิ้นไป การจะดึงแรงงานเข้าไปในสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ก็จำเป็นต้องให้ค่าจ้างสูงกว่า OW

ขบวนการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจตามข้อเสนอของ Lewis จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อชนชั้นนายทุนต้องนำเอาผลกำไรไปลงทุนต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งจะเป็นผลให้ความต้องการแรงงานขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก N_1D_1 เป็น N_2D_2 และ N_3D_3 แรงงานส่วนเกินก็จะถูกดึงเอามาใช้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากปริมาณ OL_1 เป็น OL_2 และ OL_3 สาขาอุตสาหกรรมก็จะขยายตัวต่อไปเรื่อยๆ

2. โมเดลของ Ranis and Fei

เป็นโมเดลที่แสดงทั้งสองสาขา (two-sector model) คือทั้งสาขาเกษตรกรรมและสาขาอุตสาหกรรม ต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

รูปที่ 3.2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจของ Ranis and Fei

จากรูป Ranis and Fei ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับประเทศที่มีแรงงานส่วนเกินเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 มีแรงงานส่วนเกินอยู่ในสาขาเกษตรกรรม ผลผลิตส่วนเพิ่ม (Marginal product: MP) ของแรงงานเท่ากับศูนย์ หรือเข้าใกล้ศูนย์ แรงงานส่วนเกินนี้สามารถที่จะโยกย้ายไปทำงานในสาขาอุตสาหกรรมโดยไม่ทำให้ผลผลิตเกษตรลดลง

ขั้นที่ 2 แสดงถึงการโยกย้ายแรงงานจากสาขาเกษตรกรรมไปยังสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งขั้นนี้ยังมีการว่างงานแอบแฝงอยู่ แต่ MP ก็ยังมากกว่าศูนย์ ดังนั้น ผลผลิตของภาคเกษตรจะลดลง ราคาสินค้าเกษตรจะเริ่มดีขึ้น สาขาเกษตรจะมีกำไรเพิ่มขึ้น จะทำให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตสาขาเกษตรต่อไป

ขั้นที่ 3 ถือว่าเป็นระยะที่ระบบเศรษฐกิจได้ทะยานขึ้น แรงงานแอบแฝงทั้งหมดได้ถูกโยกย้ายไปทำงานในสาขาอุตสาหกรรมจนหมดสิ้นแล้ว ผลผลิตการผลิตของแรงงานเริ่มเพิ่มสูงขึ้นจน MP เท่ากับค่าจ้างสถาบันที่จุด U ต่อจากนี้การโยกย้ายแรงงานจากสาขาเกษตรกรรมไปยังสาขาอุตสาหกรรมจะต้องจ่ายค่าจ้างให้ตาม MP ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างสถาบัน อัตราค่าจ้างจะเป็นไปตามเส้น UV
